

УДК 821.161.27(08)

С.В. Ленська

ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО У САТИРИЧНОМУ ОПОВІДАННІ П. КАПЕЛЬГОРОДСЬКОГО “ПРЕЙСКУРАНТ ОТЦЯ МАКСИМА”

Творчість Пилипа Капельгородського (1882–1938), яскравого представника генерації «розстріляного відродження», талановитого поета і прозаїка, гумориста і сатирика, автора романів “Шурган”, “Артезіан” й “Оборона Полтави”, повістей “Аш хаду”, “Непорозуміння” і повісті-хроніки “Записки семінариста”, п’єс “Чарівна сопілка” і “Праця”, довгий час була обійдена увагою науковців. Причина того – викреслення імені письменника із літературного процесу після розстрілу у травні 1938 року [Архів]. Незважаючи на офіційну реабілітацію 1956 року, твори П. Капельгородського перевидавалися у край рідко – 1961 року була видана збірка його творів [Капельгородський 1961], а у 1982-му – опублікований двотомник з передмовою Леоніда Бойка [Капельгородський 1982].

Актуальність роботи. Серед дослідників творчості П. Капельгородського слід назвати насамперед Л. Бойка, який підготував двотомник, створив нарис про життя і творчість митця [Бойко 1982], статті до енциклопедичних і наукових видань [Бойко 1993]. Проте ці праці були написані переважно за радянської доби, літературознавець не мав можливості ознайомитися з архівними джерелами, які стали приступними лише нещодавно, зокрема з кримінальною справою, що містить документи про загибель письменника [Архів].

Упродовж останніх років увага до творчої спадщини П. Капельгородського поживалася. У дослідженнях М. Васьківа [Васьків 2007], О. Філатової розглянута переважно романістика митця, у працях О. Гарачковської [Гарачковська 2015], С. Ленської [Ленська 2014], А. Чернова [Чернов 2012] предметом осмислення стала мала та гумористична проза митця, біографічні подробиці його трагічного життя. Нарешті 2017 року була захищена кандидатська дисертація С. Розмариці, в якій уперше системно розглядається життєвий і творчий шлях письменника [Розмариця 2017]. Проте мала проза письменника, його гуморески, публіцистика потребують подальшого глибокого фахового аналізу.

Відтак метою статті є цілісний літературознавчий аналіз гумористичного оповідання «Прейскурант отця Максима», що дав назву збірці 1929 року.

Виклад основного матеріалу. У 1920-ті роки П. Капельгородський належав до літературного угруповання “Плуг”, тому його твори друкувалися у часописах “Плуг” і “Плужанин”. Письменник жив у цей час у Полтаві, очолював літературний гурток при центральній науковій міській бібліотеці [Розмариця 2013: 203]. З 1924 року автор працював у місцевій газеті “Більшовик Полтавщини” [Чернов 2012: 207–208].

Однією з оригінальних збірок гумористично-сатиричної прози є “Прейскурант отця Максима”, видана у харківському видавництві “Плужанин” 1929 року. До неї увійшли одинадцять творів

антиклерикального спрямування: “По-євангеліському”, “Попа зустрічають”, “Прейскурант отця Максима”, “Ціна раю”, “Христос рождається, славіте”, “Різдвяна казка”, “Боги погоріли”, “Дивен бог во святих своїх”, “Агітація”, “Од Шевченка святої Євангелії читання”, “Великодній сон о. Варлама” [Капельгородський 1929: 30].

Уся збірка пронизана веселим народним сміхом, заснованим на ренесансних традиціях протиставлення простого люду служителям культу, які порушують християнські заповіді. Так, наприклад, у гуморесці “По-євангеліському” іронічно описуються іменини батюшки Серафима з прозивним прізвиськом Іжехерувимський. Як відомо, “іже херувими” – це фрагмент із пісні-молитви, яка також має назву «Херувимська пісня» [Херувимська]. Цей твір виконується після прочитання Євангелія “під час здійснення Великого входу, коли Святі Дари переносять з Жертовника на Престол” [Херувимська]. Ця пісня знаменує перехід від підготовчої частини Літургії до Євхаристії. У творі П. Капельгородського відбувається семантичне зниження біблійної символіки внаслідок профанації священного дійства негідним служителем культу.

Комічний ефект створюється уже в перших рядках гуморески при описі святкової трапези священика: “... на столах тільки манни небесної не вистачало. Печене й варене, жарене й парене, смажене й сушене, студжене й нагріте, м’яте і розтиране, кручене й верчене, притрушене й примазане, присолене й приперчене, підсолоджене й підкислене, ціджене й оджимане, настоюване й намочуване, сухе й мокре” [Капельгородський 1929: 3]. Цікаво, що страви не незвані, а вказуються лише способи приготування, що семантично значно розширює їх перелік. Адже смаженими можуть бути м’ясні і рибні страви, грибні й овочеві.

Гості у отця Серафима – крамар Сила Кіндратович, секретар сілради, попович за походженням, “п’яний, як піп на гробках” [Капельгородський 1929: 3], “кріпенький середнячок” Семен Митрофанович, церковний староста і “декілька інших статечних і п’яних хазяїв” [Капельгородський 1929: 3]. Гості разом із іменинником вживали чимало міцних напоїв, що гумористично підкреслено деталлю: “Випили за Едісона й за Остапа Вишню” [Капельгородський 1929: 3].

Подальші події цілком дискредитують отця Серафима як духовного наставника: завівшись у п’яній суперечці, він ударив пляшкою з-під самогону по голові “середнячка” Семена Митрофановича. Від цього моменту розпочалася запекла бійка. На чиєму боці виявилася перемога – невідомо, чувся лише крик куховарки Горпини: “ – Ряту-у-уйте, хто в бога вірує!” [Капельгородський 1929: 5].

У “Прейскуранті отця Максима” сюжетною основою є звичайна побутова подія – селянин прийшов до священика з проханням охрестити новонародженого сина.

Мовленнєва організація твору сприяє творенню сатиричного модусу художності. У проханні батька дитини нечітко сформульована

мета його приходу, що відразу творить комічний ефект: “ – До вашої милості, отче Максиме... Баба моя, вибачте, на цім слові, – того...” [Капельгородський 1929: 9]. Батюшка виявляє не людський, а лише меркантильний інтерес до події: “ – Ага... Це добре, що вона – того... Хвалю, хвалю... Хрестини чи похорони?” [Капельгородський 1929: 9]. Тобто йому зовсім байдуже, життя чи смерть прийшли в селянську хату. Він однаково “хвалить”, бо і та, й інша подія принесе йому вигоду.

Варіант реєстрації новонародженого у сільраді відкидається батьками не тому, що вони дуже віруючі, а тому, що “...запишуть Кооптахом... Або, скажімо, Пістолетом...” [Капельгородський 1929: 9]. У 1920-ті роки з’явилося дуже багато дивовижних імен, пов’язаних із суспільно-політичними подіями. Серед чоловічих імен набули популярності Вілени (скорочено від Володимир Ілліч Ленін), Владлени (Владімір Ленін), Кіми (Комуністичний інтернаціонал молоді). В якості власних імен використовували “назви мінералів (Рубін, Граніт), хімічні елементи (Радій, Вольфрам, Іридій, Гелій), топоніми (Казбек)” [Імена]. Дівчаток називали Октябринами або Ноябринами на честь жовтневої революції 1917 року, Тракторинами або Електрифікаціями. Нерідко імена давалися на честь політичних осіб – Сталіна (жін.), Енгельс (чол.) тощо. Однак, подорослішавши, носії цих рідкісних імен, які втрачали політичну актуальність і виходили з моди, часто змінювали їх на більш звичні.

Тому побоювання молодого батька в оповіданні П. Капельгородського були цілком обґрунтованими. Однак його звертання до батюшки не полегшило його становища.

Як відомо, в дореволюційний період імена дітям давали при хрещенні, орієнтуючись на святці – календар церковних імен. І залежно від дня хрещення дитини із переліку чоловічих і жіночих імен, вказаних у цьому календарі, батьками вибиралося ім’я. Відомі випадки, коли священники, бажаючи помститися батькам за якісь кривди, давали немилозвучні рідкісні імена, які неможливо було змінити. Тому батьки намагалися заздалегідь домовитися про ім’я новонародженого, а для цього несли хабар у вигляді продуктів чи грошей. Подібна ситуація розгортається і в оповіданні П. Капельгородського. Вочевидь, головний герой, безіменний селянин, був бідним, бо запропонував священникові лише «коробочку» жита. У дореволюційний період це був еквівалент пудові.

Священик погодився, але за цю скромну, на його думку, платню він пропонує назвати дитя Вілом. Віл – давньогрецьке за походженням ім’я, що перекладається як *старий* [Список]. Реакція батька є цілком передбачуваною: “ – Та що-бо ви, батюшко, – смієтеся з нас, чи що? Де ж таки видано, щоб дитину волом охрестили? Та чи я вам – бугай, щоб ото так мого сина...” [Капельгородський 1929: 9]. Батюшка в свою чергу також обурився: “ – Застебни рота, маловіре! Не уподобляй преподобного

скотам нерозумним! Іже во святых отець наш Віл, его же пам'ять празнуємо 28 октомбрія...” [Капельгородський 1929: 10].

Торгівля між батьком і священником – замовником і виконувачем послуги – продовжується: “ – А ти хочеш, щоб за коробочку жита та цілого Лева? <...> Як не до вподоби Віл, то хай буде Хуздазад” [Капельгородський 1929: 10]. Не погоджується прохач ні на ім'я Павсикакій, що означає у перекладі з грецької “який припиняє зло” [Список], ні на Істукарія, ні на Варипсаву. Побачивши, що питання не вирішується, селянин обіцяє до жита додати пляшку самогону. За це отець Максим пропонує назвати немовля Дулою (у перекладі з грецької – *раб*).

П. Капельгородський використовує прийом каламбуру, зіставляючи давньогрецьке ім'я Дули з образливим жестом – дулею: «– Не хочеш Дулу? – Візьміть собі й *дві*, а я не согласен» [Капельгородський 1929: 11]. Суперечка розвивається далі: отець Максим пропонує варіанти чоловічих імен – Екзакустодиян (у перекладі з грецької – *полковий суддя*), Патермуфій, Кукша, Пуплій (з латини – *народний*), Садок (власна назва перського походження, що в перекладі означає *царський друг*).

Комічна ситуація створюється внаслідок невідповідності інтересів батька дитини і отця Максима. Селянин-прохач згодний заплатити за обряд хрещення, але хоче зекономити. Натомість священник має на меті отримати якнайбільшу плату («...То ж таки звичайна кличка, а це тобі – ангел-хранитель...») [Капельгородський 1929: 11]). Тому і розробив своєрідний «прейскурант» – за мінімальну плату він дає дітям рідкісні і неблагозвучні імена, а охрестити хлопчика Миколою або Іваном коштує дорожче.

Власне, увесь текст гумористичного оповідання – то є торг між головними героями. Селянин іде на поступки – згоджується на дві коробки жита і пляшку самогону. В свою чергу, згідно з “прейскурантом”, отець Максим пропонує такі імена: Вата, Тарах, Сакердон, Пуд, Луп, Лот [Капельгородський 1929: 11]. Нещасний батько умовляє батюшку зглянутися на його бідність, але отець Максим залишається невмолимим. За обіцяного на додачу півня він пропонує назвати хлопчика Хомою або Пахомом.

Кінцівка гуморески демонструє жадібність і бездушність священника: “– За Миколку ще десяток яєчок добавиш.

– Так у нас же тільки півень, батюшко... Він же не того...

– Позич...

– Ну й жила ж ви, отче Максиме! <...> Та вже чорт його бери, позичу яєчок, – а нехай таки буде Миколка, щоб баба не гнівалася. Тільки ж і прейскуранти у вас, – не во гнів вам нехай буде сказано!” [Капельгородський 1929: 12].

У виданні 1982 року подана зовсім інша кінцівка – розгніваний селянин зважується на протест: “– Ах ти ж... Усе своє віддай, та ще й позич? А не діждеш же ти! Забери собі свого Патермуфія, Кукшу,

Хуздазада й Дулю, – візьми ще й від мене дві на придачу! Охрести свого лисого батька Павсікакієм та й гавкай до нього Варипсавом. Наклади свою преподобную Вату на Пуплія та й Тарахкай по їх своїм Пудом. А мій хай уже краще ходить Кооптахом. Та, може ж таки, й не Кооптахом, – брешеш, панотче! Знайдем у наших святцях чогось кращого!” [Капельгородський 1982: 358].

Змінивши кінцівку, автор трансформує семантику твору: у первісному варіанті, вибираючи між суспільно заангажованими іменами (Кооптах, Пістолет) і негарними іменами з церковного календаря, селянин врешті решт підкорюється волі батюшки. Проте у 1929 році, коли вийшла збірка, антирелігійна кампанія в державі була саме в розпалі, тому те, що сільський пролетар поступається церковнослужителю, цензурою розглядалося негативно. Відтак П. Капельгородський змінює фінал на більш політично благонадійний. В останньому реченні звучить надія на щасливу розв’язку: “Знайдем у наших святцях чогось кращого!” [Капельгородський 1982: 358].

Комічність сюжетної інтриги доповнюється комічними засобами у змалюванні характерів головних персонажів, що виявляються у репліках, на мовному рівні твору. У словах прохача звучить улесливість (“не во гнів вам будь сказано”), натомість отець Максим почувається впевнено (“схаменися, маловіре!”).

Увесь твір побудований на діалозі. Однак перший абзац створює не лише тло для подальшого розгортання подій, але й характеризує головного персонажа: “Село Попівка живе по-божому: церква – як писанка, піп – як вареник в сметані, люди – як вівці на тирлиці” [Капельгородський 1929: 9]. Кожна деталь цього речення має подвійну семантику: з одного боку, церковну – у топонімі виявляється верховенство священнослужителів у селі; писанки, як відомо, мають сакральну семантику, порівняння батюшки з вареником у сметані вказує на його високий рівень життя, а люди порівнюються з вівцями у подвійному сенсі – у підтекст включається алюзія з відомим біблійним висловом, а також селяни змальовуються як слухняні, безініціативні, забиті.

Важливу роль у побудові комічного ефекту відіграють мовні засоби. Насамперед це імена, які пропонує отець Максим. Усі вони справді наявні у святцях, мають старовинне, переважно грецьке походження. Але сміх виникає внаслідок асоціацій, які народжуються у слухача: Віл асоціюється з великою рогатою худобою, а не з великомучеником, Варипсав означає “недоторканий”, однак за звучанням схожий на “варити пса”, Хуздазад у святцях має інший переклад – Усфазан [Алфавит], але за звучанням близьке до просторічного слова “зад”.

Комізм гуморески створюється завдяки додатковому конотативному значенню, яке набуває семантично нейтральне слово, винесене у заголовок твору. За “Словником іншомовних слів”,

прейскурант – “офіційний довідник цін на товари й послуги” [Словник 2000: 457]. У творі П. Капельгородського вістря сатири спрямоване проти зажерливості священнослужителів. Отець Максим безбожно комерціалізує свою діяльність, фактично примушуючи селянина давати непомірного хабаря за виконання його прямих обов’язків. Тому слово прейскурант у даному контексті набуває семантики торгівлі, збагачення, що діаметрально розходиться з християнськими принципами.

Висновки. Отже, гумористичне оповідання П. Капельгородського спрямоване проти негативних рис священнослужителів. Воно побудоване на грі слів, на асоціативних зв’язках між рідкісними церковними іменами і реаліями життя. Твір яскраво демонструє особливості побутового буття українського села у 1920-ті роки, але не втрачає актуальності і нині. П. Капельгородський виявив майстерне володіння словом, хист до творення виразних художніх образів. Тому його творчість заслуговує на подальші наукові студії.

Література

- Алфавит** – Алфавит имен святых [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.e-reading.club/chapter.php/1045175/75/Buharev_-_Zhitiya_vseh_svyatyh.html;
- Архів УСБУ** – Архів УСБУ в Полтавській області. Справа 3365-С. – Т. 1. – 35 арк.;
- Бойко 1993** – Бойко Л. Пилип Капельгородський (1882–1938) / Л. Бойко // Історія української літератури ХХ ст. : у 2 кн. 3 ч. ; [за ред. В.Г. Дончика]. – К. : Либідь, 1993. – Кн. 1. – С. 630–638;
- Бойко 1982** – Бойко Л. Пилип Капельгородський: нарис життя і творчості / Леонід Бойко. – К. : Рад. письменник, 1982. – 301 с.;
- Васьків 2007** – Васьків М. С. Український роман 1920-х – початку 1930-х років : генерика й архітектоніка : монографія / М. С. Васьків. – Кам’янець-Подільський : Буйницький О. А., 2007. – 208 с.;
- Гарачковська 2015** – Гарачковська О. О. Доба «розстріляного відродження» в українській поезії: сміх крізь сльози / Оксана Гарачковська // Гарачковська О. О. ХХ століття в українській поезії крізь призму сміху : монографія. – К. : Альфа-М, 2015. – С. 155–161;
- Імена** – Імена радянського походження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://uk.wikipedia.org/wiki/>;
- Капельгородський 1961** – Капельгородський П. Твори / Пилип Капельгородський ; [упор., підгот. текстів та прим. Михайла Стельмаха; вступна стаття П. К. Падалки]. – К. : Держ. вид. художньої літератури, 1961. – 599 с.;
- Капельгородський 1982** – Капельгородський П. Твори: в 2 т. / Пилип Капельгородський ; [упоряд., передм. та прим. Л. Бойка]. – К. : Вид-во худ. літ., 1982. – Т. 1. – 605 с.;

Капельгородський 1982 – Капельгородський П. Твори: в 2 т. / Пилип Капельгородський ; [упоряд., передм. та прим. Л. Бойка]. – К. : Вид-во художньої літератури, 1982. – Т. 2. – 486 с.;

Ленська 2014 – Ленська С. В. Українська мала проза 1920–1960-х років: на перетині жанру і стилю : [монографія] / Світлана Василівна Ленська. – Полтава : ПолтНТУ, 2014. – С. 322–324;

Розмариця 2013 – Розмариця С. А. Творчість Пилипа Капельгородського як історико-літературна проблема / Світлана Анатоліївна Розмариця // Науковий вісник Миколаївського державного університету : зб. наук. пр.; [за ред. В. Д. Будака, М. І. Майстренко]. – Миколаїв : МДУ імені В. О. Сухомлинського, 2013. – Вип. 4.12 (96). – С. 200–204;

Розмариця 2017 – Розмариця С.А. Художня модель світу у прозі Пилипа Капельгородського: аксіологія і поетика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / Світлана Розмариця. – К., 2017. – 20 с.;

Словник 2000 – Словник іншомовних слів / [уклад. С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута]. – К. : Наук. думка, 2000. – 680 с.;

Список – Список православних імен [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>;

Херувимська – Херувимська пісня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Херувимська_пісня](https://uk.wikipedia.org/wiki/Херувимська_пісня;);

Чернов 2012 – Чернов Ф. Пилип Йосипович Капельгородський / Анатолій Чернов // Рідний край. – 2012. – № 1(26). – С. 204–210.

Ленська С.В. Засоби творення комічного у сатиричному оповіданні П. Капельгородського “Прейскурант отця Максима”

У статті здійснено цілісний літературознавчий аналіз сатиричного оповідання П. Капельгородського “Прейскурант отця Максима”, що дав назву збірці 1929 року. Сюжет твору заснований на побутовій ситуації: селянин прийшов до священика домовлятися про проведення обряду хрещення новонародженого сина.

Отець Максим прагне отримати якомога більшу плату за цю послугу, тому пропонує спочатку рідкісні і неблагозвучні імена. Батько немовляти намагається торгуватися, просить зважити на його бідність. Але священик не йде на поступки. Комічне тло твору складають варіанти чоловічих імен, які пропонує батюшка. Незважаючи на те, що всі вони є у церковному календарі і називають великомучеників, ці імена незрозумілі для простого українця і породжують негативні асоціації.

У різних джерелах оповідання має відмінні кінцівки. Так, в оригінальному виданні 1929 року твір завершується згодою селянина віддати все, що в нього було, ще і позичити дещо, аби батюшка дав дитині звичайне ім'я. У двотомнику П. Капельгородського 1982 року кінцівка інша – селянин протестує проти здириництва священнослужителя і обіцяє зареєструвати немовля у державній установі. У статті проаналізовано цю відмінність.

Розглянуто мовленнєву організацію твору, засоби творення комічного ефекту (елементи іронії, сатири, прийом каламбуру, асоціативні зв'язки).

Ключові слова: іронія, сатира, імена, оповідання, мовленнєва організація твору.

Ленская С.В. Средства создания комического в сатирическом рассказе П. Капельгородского “Прейскурант отца Максима”

В статье осуществлен целостный литературоведческий анализ сатирического рассказа П. Капельгородского “Прейскурант отца Максима”, вынесенного в заголовок сборника 1929 года. Сюжет произведения основан на бытовой ситуации: крестьянин обратился к священнику с просьбой окрестить новорожденного сына.

Отец Максим хочет получить как можно большую плату за эту услугу, поэтому предлагает сначала редкие и неблагозвучные имена. Отец ребенка старается поторговаться, просит пожалеть из-за его бедности. Но священник не идет на уступки. Комический фон произведения составляют варианты мужских имен, которые предлагает батюшка. Несмотря на то, что все они есть в церковном календаре и обозначают великомучеников, эти имена непонятны простому украинцу и порождают негативные ассоциации.

В разных источниках рассказ имеет различные концовки. Так, в оригинальном издании 1929 года произведение завершается согласием крестьянина отдать всё, что у него было, еще и занять немного, лишь бы батюшка дал ребенку обычное имя. В двухтомнике П. Капельгородского 1982 года концовка другая – крестьянин протестует против вымогательства священнослужителя и обещает зарегистрировать младенца в государственном учреждении. В статье проанализированы эти различия.

Рассмотрена речевая организация произведения, средства создания комического эффекта (элементы иронии, сатиры, прием каламбура, асоциативные связи).

Ключевые слова: ирония, сатира, имена, рассказ, речевая организация произведения.

Lenska S.V. Means that create a comic effect in the satirical story "Priest Maxim's Price List" by P. Kapelgorodskiy

The article deals with the complete literary analysis of the satirical short story "Priest Maxim's Price List" by P. Kapelgorodskiy, which gave the name of the collection of 1929.

The plot of the story is based on household situation: one peasant came to the priest with a request that he should give a name to a newborn boy.

Priest Maxim wanted to receive payment for this service as much as possible, so he offered rare and cacophonous names. The father of the child tried to bargain, asked to regret because of his poverty. But the priest did not make concessions. The comic background of the work consists of variations of male names that the priest offered. Despite the fact that they all exist in the church calendar and denote the great martyrs,

these names are incomprehensible to a simple Ukrainian and give rise to negative associations.

The story has various endings in various publications. So, in the original edition of 1929 the work ends with the peasant's consent to give everything he had, and also take a little, if only the priest gave the child the usual name. In the two-volume edition of P. Kapelgorodskiy in 1982, the ending is different - the peasant protested against the extortion of the priest and promised to register the baby in a state institution. The article analyzes these differences.

The verbal organization of the work, the means of creating a comic effect (elements of irony, satire, the reception of a pun, associative connections) are considered.

Keywords: irony, satire, names, story, speech organization of the work.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2018 р.

Стаття прийнята до друку 12.04.2018 р.

Рецензент – д. філол. н., професор Дмитренко В.І.

УДК 37.016:81'25

Н.О.Демченко

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Стаття присвячена деяким загальним питанням методики навчання перекладу на сучасному етапі, а також окремим аспектам викладання практики перекладу і деяким видам діяльності викладача перекладу, яка виявляється досить затребуваною в зв'язку зі значним попитом на організацію підготовки перекладачів

Метою даної статті є аналіз певних аспектів методики викладання перекладу.

Постановка проблеми. Переклад і перекладацька діяльність будучи досить затребуваною в сучасному суспільстві вимагає певної методики навчання студентів у вищих навчальних закладах. Традиційні підходи потребують певної корекції, так як підготовка спеціалістів сьогодні розділяється на два етапи: бакалаври і магістри. Причому, бакалаври навчаються в рамках програм, що спираються на класичні лінгвістичні науки і предмети які з цим пов'язані, тоді як навчання магістрів базується на короткострокових програмах, що охоплюють тільки основні проблеми перекладознавства. Складність ще полягає в тому, що в магістратурі за спеціальністю «переклад» навчаються не тільки ті, хто має класичне філологічне освіту, а й ті, які його не мають.